

Opinion 2001 nya hot och risker : den svenska allmänhetens syn på samhället...

Bennulf, Martin,

bP 505/160

National Library
of Sweden

Styrelsen för
PSYKOLOGISKT FÖRSVAR

OPINION 2001

NYA HOT OCH RISKER

Den svenska
allmänhetens syn på
samhället,
säkerhetspolitiken
och försvaret

Martin Bennulf

MEDDELANDE 160

bP
—
55

51/55

INNEHÅLL

Folkopinion för och nu 5

Förändrad hotbild? 7

Nya hot och risker 7

Stater och demokratier 8

Oron över Sverige 10

Säkerhetspolitiska frågor 12

Försvaret 12

Säkerhetspolitiska frågor 14

Summary Opinion 2001 14

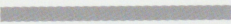
Del 1 15

OPINION 2001

NYA HOT OCH RISKER

*Den svenska allmänhetens syn på
samhället, säkerhetspolitiken och försvaret*

Martin Bennulf

Styrelsen för
PSYKOLOGISKT FÖRSVAR

Utgivet av Styrelsen för psykologiskt försvar
ISSN 1401-2324
Stockholm 2001
Ömslag Suzanne Flinck

OPINION 2001 NYA HOT OCH RISKER

Den svenska allmänhetens syn på
samhällets säkerhetspolitiken och försvaret

Martin Bennulf

Utgiven av Styrelsen för psykologiskt försvar
ISSN 1401-2357
Stockholm, 2001
Omslag: Suzanne Plunkett, Pressens Bild/AP

FOLKOPINION FÖRR OCH NU

INNEHÅLL

Folkopinion förr och nu	5
Förändrad hotbild?	7
Nya hot och risker	7
Stenar och demonstrationer	8
Oron ökar i Sverige	10
Stabila säkerhetspolitiska opinioner	12
Positiv syn på Sverige och EMU	12
Säkerhetspolitiska frågor	12
Försvar och försvarsvilja	13
Summary Opinion 2001	14
Bilaga 1:	
Uppläggning och genomförande	15
Bilaga 2:	
Tabeller	18
SPFs senaste rapporter	34
SPFs senaste meddelanden	35

INNEHÅLL

2 Folkopinion lärt och nu

7 Förändrad förbild

7 Nya hot och risker

8 Saker och demonstrationer

10 Omnämner i Sverige

12 Sjukliga säkerhetspolitiska opinioner

12 Fortsatt tryk på Sverige och EMU

12 Säkerhetspolitiska frågor

13 Förklar och förklarings

16 Summary Opinion 2001

Bilaga 1:

17 Uppläggning och genomförande

Bilaga 2:

18 Tabeller

24 SPT:s senaste rapporter

32 SPT:s senaste meddelanden

Utgivningskontoret för Sveriges riksdag
S-2001:140
Sveavägen 1
103 34 Stockholm

FOLKOPINION FÖRR OCH NU

I en modern demokrati som den svenska företräds folkets åsikter av valda representanter i ett parlament. Genom att olika politiska partier med skiftande åsiktsmässiga inriktningar tävlar om väljarnas stöd antas de olika åsikter som finns bland befolkningen få sin röst hörd i riksdagen. I sann demokratisk anda blir det sedan majoritetsuppfattningen, bland de valda representanterna, som får bestämma de politiska besluten. De som tillhör minoriteten, såväl bland väljare som valda, får finna sig i de demokratiska spelreglerna och ikläda sig rollen av goda förlorare. Vi kan inte alla få som vi vill i demokratin.

Det är alltså de valda representanternas åsikter som i huvudsak ger det politiska utfallet i en demokrati. Men vid många tillfällen är folkets åsikter också av avgörande betydelse. Så är det t.ex. vid valen när ett nytt parlament skall väljas. Men det kan också vara vid tider av störda förhållanden i samhället. Dels när situationen i världen är sådan att Sverige riskerar att dras in i krig. Då är försvarsviljan bland folket och åsikter om potentiella fiender väsentliga faktorer när vi och aktörer i vår omvärld skall bedöma om och hur framgångsrikt Sverige kan förväntas försvara sig mot ett väpnat angrepp. Dels när samhället ställs inför civila påfrestningar som t.ex. snökaos, bränder eller urspårade tåg. Då är det förtroende som medborgarna har för ansvariga myndigheter och de medier med vilkas hjälp man förmedlar krisinformation viktiga faktorer. Utan ett grundläggande förtroende blir det komplicerat för ansvariga myndigheter att förmedla den sakliga och korrekta information om

händelserna i fråga som grundlagen kräver av dem.

Att med jämna mellanrum kartlägga allmänhetens åsikter om säkerhetspolitik och förtroende för samhället i skilda avseenden är därför en viktig ingrediens i Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) forskning om påfrestningar på samhället. Det är en uppgift som är ålagd SPF via sin instruktion. Den första mätningen av sådant slag genomfördes redan 1952. Då intervjuades 1099 personer angående deras vilja att försvara landet i händelse av ett väpnat angrepp och deras syn på säkerheten i riket även i andra avseenden. Opinionsmätningar med omfattande urval av medborgare med syftet att dessa skall kunna representera åsiktsläget i befolkningen i stort var på den tiden en relativt ny företeelse. Nu för tiden är dylika undersökningar vardagsmat. Vi kan knappt slå upp tidningen utan att läsa om en ny partisympatimätning, EMU-mätning eller betygsättning av någon ledande politiker.

Sedan starten 1952 har SPF och dess föregångare genomfört flera mätningar av den säkerhetspolitiska opinionen i landet. För det mesta har mätningarna genomförts på årlig basis. Varje undersökning har utförts med representativa stickprov av den svenska allmänheten vanligen i åldern 18 till 74 år. I de ordinarie undersökningarna (varje höst) intervjuas omkring 1 000 personer. I vissa fall när kompletterande undersökningar genomförts (t.ex. i samband med ubåtsincidenterna) har antalet intervjuade stannat kring 500 personer. Som sociologiskt undersökningsmaterial

gällande säkerhetspolitiska opinioner är det med sin långa tidshorisont världsunik. Det är bara attitydforskningen kring riksdagsvalen i USA, Norge och Sverige som kan ståta med motsvarande långa tidsserier. I och med denna studie kan vi lägga ytterligare en mätpunkt till de tidigare och det är nummer 52 i ordningen med representativt urval av befolkningen i åldern 18 till 74 år. Därtill kommer ett antal specialinriktade studier av särskilda grupper, som t.ex. ungdomar. För den som är bevandrad i SPFs opinionsundersökningar kommer många av resultaten att te sig bekanta. Och det är inget konstigt med det. Kontinuiteten i mätningarna, för att garanterat finnas på plats och kunna dokumentera opinionsskiftningar, är ju en av poängerna med tidsserier, som många forskare menar är den empiriska samhällsforskningens ryggrad.

Årets undersökning innehåller några nyheter jämfört med tidigare SPF-studier. Och det är dessa som kommer att lyftas fram i denna skrift. Den förändrade säkerhetspolitiska hotbilden och opinionerna kring denna kommer att behandlas initialt. Där kommer opinionerna kring två viktiga händelser under det gångna året (2001) att särskilt granskas. Det är oroligheterna i samband med EU-toppmötet i Göteborg och terrorattackerna i USA. Fokus kommer att vara på de åsikter som finns bland allmänheten kring dessa frågor och vilka spår händelserna kan

tänkas ha satt i folkopinionen. Därefter presenteras kort de viktigaste resultaten i övrigt från höstens opinionsstudie. Studien avslutas med ett antal bilagor där undersökningens genomförande och resultat redovisas mer i detalj. Uppläggningsen på denna skrifts tabellbilaga skiljer sig också från tidigare års opinionsstudier. Den behandlar inte alla frågor i detalj. Bara de mest centrala resultaten återfinns i denna skrift, en mer detaljerade redogörelse för undersökningens samliga resultat i tabellform återfinns därför på vår hemsida www.psyedef.se i form av en pdf-fil. Denna skrift avslutas också med en kort sammanfattning på engelska.

Årets undersökning genomfördes under perioden 3–22 september. Sammanlagt 770 boende i Sverige i åldern 18–74 år intervjuades via telefon. Intervjuerna genomfördes av Statistiska centralbyrån. Urvalet är slumpmässigt och skall representera svenska folket i åldern 18–74 år. Eftersom undersökningen av allmänheten är ett stickprov måste man räkna med en viss felmarginal kring de uppskattade siffrorna. För årets undersökning kan vi räkna med cirka 7 procentenheters felmarginal. En siffra som uppskattas till t.ex. 40 procent i urvalet återfinns (med 95 procents sannolikhet) någonstans mellan 33 och 47 procent i hela populationen. Mer detaljer om undersökningens genomförande och dess statistiska fallgropar återfinns i bilaga 1.

FÖRÄNDRAD HOTBILD?

I efterdyningarna av andra världskriget och under kalla krigets dagar bedömdes faran att Sverige skulle dras in i krig som det allvarligaste hotet mot rikets säkerhet. Då (som nu) vilade den svenska säkerhetspolitiken på alliansfrihet, syftande till neutralitet i krig. Man ville gardera sig mot att, med automatik, dras in på någon sida i händelse av konfrontation mellan de två maktblocken i världen.

Den hotbild som neutralitetspolitiken bygger på har sakta men säkert förändrats. Sedan östblockets upplösning har situationen i vår närmiljö blivit en annan, mindre hotfull, även om det finns gott om oroshärdar i världen, även i Europa. Numera är det inte alls lika säkert att Sverige riskerar att dras in i krig. Stabila hotbilder har ersatts av mer diffusa, som t.ex. terrorism, ekonomisk brottslighet och miljöförstöring. Inom försvaret blir civil krishantering och deltagande i internationella fredsbevarande insatser allt viktigare arbetsuppgifter på bekostnad av det traditionella insatsförsvaret.

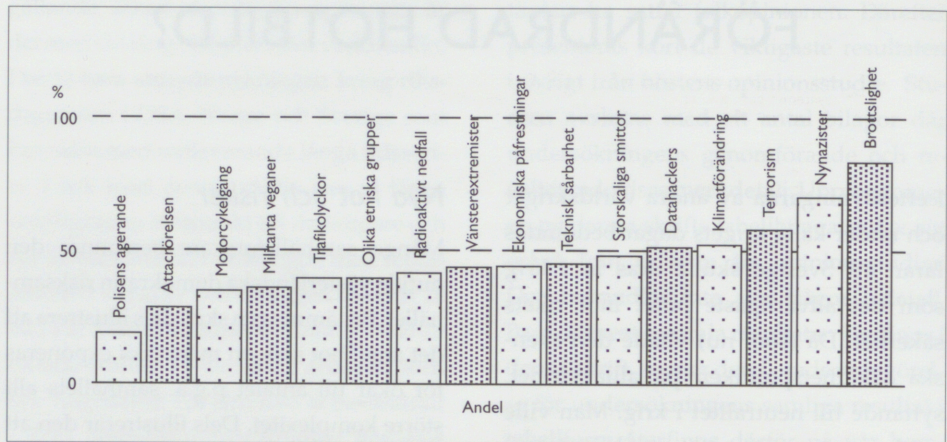
Några av de politiska partierna ifrågasätter idag om Sverige skall hålla fast vid neutralitetspolitiken, andra tycks vilja omdefiniera begreppet neutralitet så att det kan användas även i den nya situationen. En hel del utredningar har genomförts om det svenska försvarets fortsatta inriktning såväl när det gäller militärt som civilt försvar. Debatten pågår och än kvarstår många beslut att fatta. Frågeställningen i denna studie gäller vad den svenska allmänheten anser.

Nya hot och risker

Många samhällsforskare benämner den nutida västerländska demokratin risksamhället. Benämningen skall dels illustrera att det antal hot som en människa exponeras för ökar till antalet p.g.a. samhällets allt större komplexitet. Dels illustrerar den att människorna i dagens samhälle p.g.a. masskommunikation kan uppleva helt nya saker som hotfulla genom att de sänds i direktsändning på TV. Terrorattackerna i USA den 11 september illustrerar tydligt ett sådant förhållande. För ungefärligen ett sekel sedan hade människan inte förmågan att flyga. Och för ett tjugotal år sedan skulle vi inte direkt i TV kunna följa ett sådant händelseförlopp som när planen flögs in i World Trade Centre. Det finns fler hot och risker att oro sig för som utgör risker nuförtiden än i äldre tiders samhälle.

Men frågan är om så mycket verkligen är nytt under solen. Att en medmänniska kan försöka mörda dig är t.ex. inte någon ny företeelse. Nu för tiden kan man göra det med andra medel än tidigare. Men hotbilden "riskera att mördas" är den samma. Tobaksrök oroar många numera. Forskningen har visat att den är skadlig. På den tiden när forskningen inte hade visat detta oroade sig inte värst många för tobaksrök, men objektivt sett var tobaken troligen lika skadlig då som nu. Det är alltså viktigt att skilja objektiva och subjektiva risker åt när man talar om hot och risker i samtids Sverige.

Här är inte platsen att försöka reda ut vilka risker som verkligen är nya eller vilka hot som övervärderas subjektivt jäm-

Figur 1. Den svenska allmänhetens oro för sexton olika hot. Andel mycket eller ganska oroade.

fört med deras objektiva farlighet. De tillfrågade har ombetts ta ställning till sexton hot och ange i vilken grad de anser sig vara oroade av dem. Ett av hoten är trafikolyckor. Det är med som en referenspunkt eftersom det har frågats om detta hot i många andra studier. De övriga är valda med avsikt att fånga in den nya hotbild som många anser möter människor i det moderna samhället och utgör exempel på sådant som vårt militära och civila försvar skulle kunna ha till uppgift att skydda medborgarna mot i framtiden. Det gäller hot av icke-militär natur men som kan vara väl så skadliga t.ex. brottslighet och terrorism samt teknisk sårbarhet. Vilka av dessa hot oroar då svenskarna?

Vi har låtit de svarande ta ställning till följande fråga: "Om Du tänker på Sverige de närmaste 10 åren, hur oroande anser Du då följande saker är?" Svarsalternativen var "mycket oroande", "ganska oroande", "varken oroande eller inte oroande", "inte särskilt oroande" respektive "inte alls oroande". I figuren redogörs för andelen som svarat mycket eller ganska oroande.

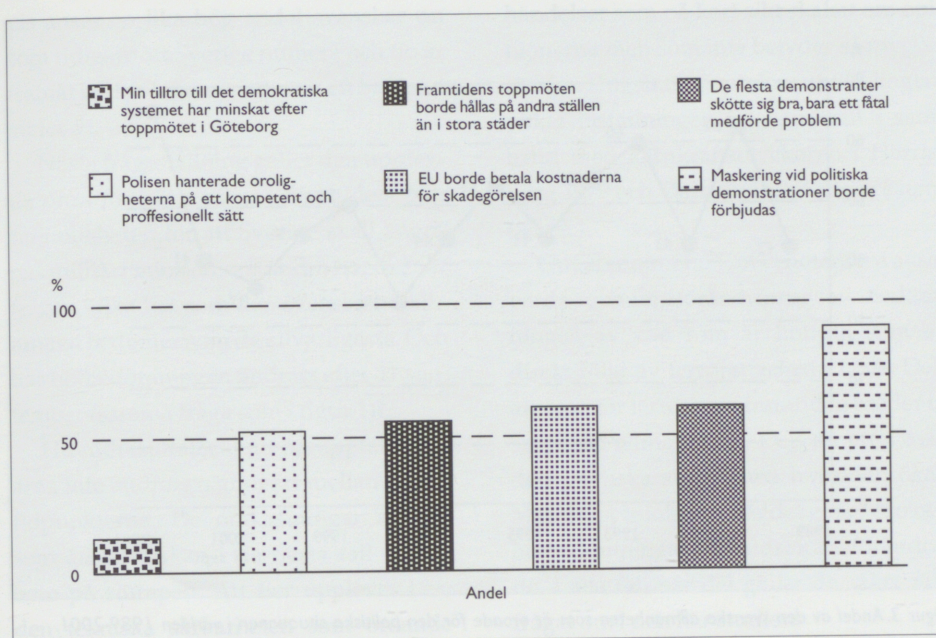
Det fenomen som oroar störst andel svenskar är brottsligheten. På klar andra

plats återfinns nynazister. Sedan återfinns flera fenomen som oroar ungefär lika stora grupper; cirka hälften av de tillfrågade.

Vänsterextremister oroar 44 % av de tillfrågade svenskarna. Kanske var det maskerade och stenkastande demonstranter man tänkte på när man svarade på denna fråga. Kanske var det inte så. Vad man menar med vänsterextremism är naturligtvis individuellt, och vi kan inte med säkerhet veta vad varje svarsperson hade i åtanke när hon eller han svarande på frågan.

Stenar och demonstrationer

I juni 2001 höll EU ett toppmöte i Göteborg. Det var i samband med det svenska ordförandeskapet. Som så ofta när internationella politiska aktörer skall genomföra ett stort möte samlades också flera demonstranter för att i god politisk ordning meddela avvikande uppfattning. Inför mötesdagarna var förväntningarna stora. Man förväntade sig att allt skulle gå lugnt till väga. Men så blev som bekant inte fallet. Utan vi fick vänja oss vid TV-sända bilder av stenkastande och maskerade demonstranter och kravallutrustade poliser som beordrade demonstranter till reträtt.

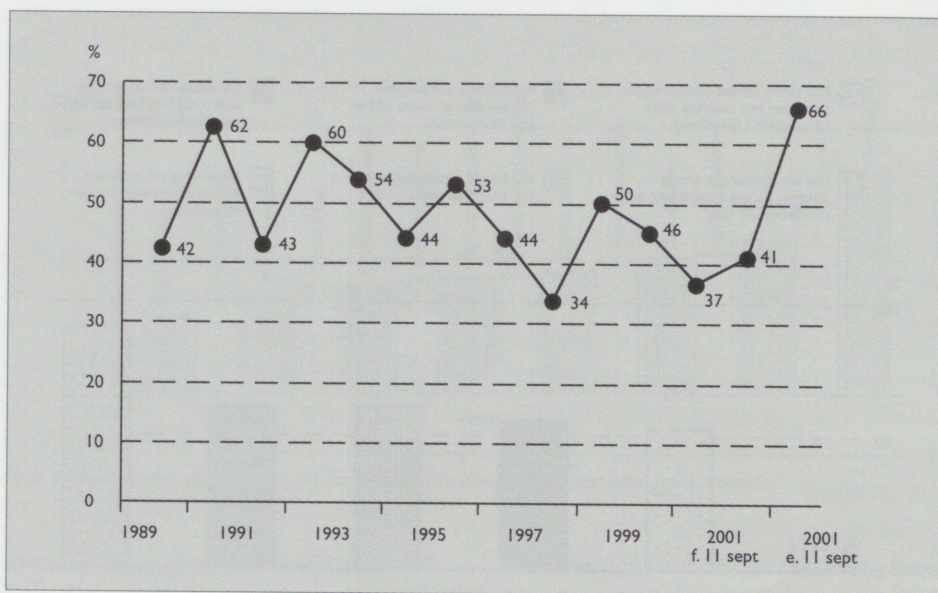
Figur 2. Den svenska allmänhetens åsikter om sex påståenden gällande oroligheterna i samband med EU-toppmötet i Göteborg. Andel som instämmer helt eller ganska mycket.

Frågan i detta sammanhang är inte vad som gick fel eller varför det gjorde så. Det är istället hur allmänheten reagerat på händelserna. Vi har låtit de svarande ta ställning till fem påståenden om händelserna i samband med EU-toppmötet. "Tidigare i år höll EU toppmöte i Göteborg. I samband med detta möte förekom en del oroligheter. Nedan följer ett antal påståenden om dessa händelser. I vilken grad instämmer du i följande påståenden? Instämmer du helt, ganska mycket, delvis eller inte alls?"

Ett förslag som förekommit i debatten efter Göteborgshändelserna är att maskering borde förbjudas vid politiska demonstrationer. Förslaget är populärt bland allmänheten; 90 % av de tillfrågade instämmer i detta påstående. En knapp majoritet (56 %) anser att framtida toppmöten bör hållas utanför stora städer. Såväl demonstranter i gemen (61 %) som polisens hantering av oroligheterna (53 %) får

godkänt av en majoritet av folket. Tilltron till det demokratiska systemet som helhet har inte minskat i stora befolkningsgrupper; 13 procent säger att deras tilltro till det politiska systemet har minskat som en följd av händelserna i Göteborg.

Om vi analyserar i vilken grad dessa attityder skiljer sig mellan olika grupper av befolkningen finner vi inte några särskilt omfattande skillnader mellan olika demografiska grupper av befolkningen. Inte heller finns någon tydlig vänster-högerdimension begravd i svaren på påståendena om Göteborgshändelserna. Det finns inte heller några starka samband gällande hur man svarar på det ena eller andra påståendena som ingick i studien. Exempelvis kan en person som anser att flertalet av demonstranterna i gemen skötte sig väl, lika gärna anse att polisen hanterade händelserna väl såväl som inta den motsatta åsikten på detta påstående.

Figur 3. Andel av den svenska allmänheten som är oroad för den politiska situationen i världen 1989-2001.

Oron ökar i Sverige

Hur utbredd är oron bland allmänheten för den politiska situationen i världen? Och har oron ökat som en följd av den senaste händelseutvecklingen? De svarande har fått ta ställning till följande fråga: "I vilken utsträckning känner Du oro för den nuvarande politiska situationen i världen?". Oron har graderats som "mycket stor", "ganska stor", "ganska liten", "mycket liten" eller "ingen alls". I figur 3 redovisas andelen som svarat "mycket" eller "ganska stor" oro. Redogörelsen för denna tidsserie startar mot slutet av 1980-talet så att den fångar in den senaste 10-15 årens säkerhetspolitiska händelseutveckling. För den som vill botanisera i äldre tiders opinionssiffror hänvisas till SPFs meddelande 156 *Opinion 2000* och till den de tabeller kring årets studie som finns på vår hemsida www.psyodef.se.

Andelen av den svenska allmänheten som uppger sig vara oroad över situationen i världen återfinns mellan en tredjedel och cirka hälften under den redovisade

perioden. År 2001 före 11 september, är andelen oroad ungefär lika hög som tidigare år. Efter 11 september ökade andelen oroad för den politiska situationen i världen till höga två tredjedelar. Situationen i världen bedömdes således som oroande av fler svenskar efter än före terrorattacken. Förändringens riktning och storlek gör att vi kan tolka den som att omständigheter i världen faktiskt påverkar den bedömning man gör. Och att i detta fall göra tolkningen att terrorattackerna i USA och bl.a. oroligheterna i mellanöstern bidrar till mediernas rapportering som i sin tur leder till oro bland stora delar av allmänheten i vårt land är knappast felaktigt eller ens kontroversiellt. Oron för den politiska situationen i världen är den högsta som SPFs opinionsstudier uppmätt sedan kalla krigets dagar på 1960-talet (jämför med de siffror som redovisas på SPFs hemsida www.psyodef.se).

Andra bedömningar som gjorts inom ramen för 2001 års opinionsstudie har dock inte ändrat sig lika kraftigt. Exempel-

vis anser en lika hög andel svenskar nu som tidigare att Sverige numera och tio år framåt i tiden kommer att vara ett bra land att leva i.

Nästa frågeställning gäller den upplevda oron för olika saker i framtiden. När sannolikheten för att Sverige skall angripas militärt minskar och andra hot ökar är frågan vilka hot som den svenska befolkningen bedömer som de allvarligaste. Och har hotbedömningen ändrats efter 11 september (samma fråga som i figur 1)?

Huvudresultatet är att hotuppfattningarna inte ändrats nämnvärt mellan de två tidpunkterna. De omkastningar av hot som återfinns kan i de flesta fall tänkas bero på slumpen. Att fler upplever t.ex. den tekniska sårbarheten som oroande (48%) före än efter (44%) terrorattacken är en så liten skillnad att den kan bero på slumpen. Det är enbart en skillnad som är så stor att vi kan räkna bort slumpen som förklaring. Och det gäller oron för terrorism. De som intervjuats efter den 11 september är oroade i högre grad än de som svarat före (65% jämfört med 52%). Huruvida denna opinionsförändring kommer att bli bestående får framtida studier utvisa. Det finns flera exempel på omvälvande

händelser som på kort sikt skakat om opinionerna men som inte betyder så mycket för den långsiktiga opinionsutvecklingen, vilket inställningen till kärnkraft i samband med kärnkraftsolyckorna i Harrisburg 1979 och Tjernobyli 1986 utgör exempel på.

Om vi summerar kan vi notera två avsevärda opinionsförändringar av bedömningen av vad som är hotfullt som en direkt följd av terrorattacken i USA. Dels att oron för terrorism i framtiden breder ut sig bland allmänheten. Dels att oron över den politiska situationen i världen ökar. Men att opinionerna när det gäller oro och hotbedömningar i huvudsak är oförändrade. I alla fall när det gäller de saker SPF frågat om i den här studien.

I övrigt kan konstateras att opinionsläget i många av de säkerhetspolitiska frågor som sedan länge ingått i SPFs opinionsstudier inte förändrats i särskilt stor utsträckning. Andelen som tror att händelserna i världen idag kan leda till ett krig i stora delar av Europa har dock ökat något efter 11 september. Medan andra relevanta opinioner inte förändrats särskilt mycket vilket framgår av de tabeller som redovisas på SPFs hemsida www.psyctef.se.

STABILA SÄKERHETS- POLITISKA OPINIONER

Några av de säkerhetspolitiska opinionerna bland den svenska allmänheten har förändrats av händelserna i vår omvärld. Det är främst terrorattacker i USA och de oroligheter i världen som hänger samman med dessa som påverkat den svenska allmänheten. Oron för den politiska situationen i världen, oron för terrorismen och oron över att situationen på längre sikt kan leda till att delar av Europa dras in i krig har ökat. Dessa opinionsförskjutningar har skett som en direkt följd av händelserna vid World Trade Centre den elfte september 2001. Det visar SPFs årliga opinionsmätning. Hur bestående dessa opinionsförskjutningar är återstår att se. Det får framtida mätningar utvisa.

När det gäller årets andra viktigare säkerhetspolitiska händelse, EU-toppmötet i Göteborg och oroligheterna i samband med detta, är det mer oklart hur opinionerna påverkats. SPFs undersökning ger härvidlag inte möjlighet till jämförelser över tid. Men de frågor vi har ställt indikerar inga omskakande opinionsändringar som en direkt följd av EU-toppmötet. Den eventuella urgröpning av tilltron till det demokratiska systemet som ett sådant händelseförlopp kan medföra syns först på längre sikt.

Övriga säkerhetspolitiska opinioner är, i årets undersökning, i paritet med tidigare års. Inga större opinionsförskjutningar i övrigt har uppmätts. För den särskilt intresserade redovisas resultaten av årets undersökning i bilaga 2. Mer utförliga tabeller som innehåller jämförelser med

tidigare års siffror finns på SPFs webbplats www.psyodef.se. I texten redogörs mycket kortfattat här för resultaten i övrigt.

Positiv syn på Sverige och EMU

I stort sett alla (99 %) anser att Sverige är ett bra land att leva i. Opinionsläget skiljer sig inte signifikant från de föregående årens. En femtedel tror att det blir bättre att leva i Sverige framöver.

SPF mäter som många andra inställningen till ett svenskt medlemskap i EMU. Andelen som är positiva till ett svenskt medlemskap i EMU har ökat något mellan år 2000 och år 2001. I september 2001 var 42 % av de tillfrågade, enligt SPFs mätning, förespråkare för ett EMU-medlemskap. Andelen positiva ökade dock inte som en omedelbar följd av händelserna 11 september. Andras mätningar visar att andelen EMU-positiva svenskar ökat senare under hösten. Det verkar som om den svenska allmänheten i EMU-frågan åsiktsmässigt närmar sig de styrande politikerna.

Säkerhetspolitiska frågor

När det gäller ett eventuellt medlemskap i NATO uppmätts inga opinionsförskjutningar gentemot tidigare år. Ungefär var fjärde svensk anser att det vore önskvärt med ett svenskt NATO-medlemskap. Det är en lika stor andel som tidigare år. Nära hälften anser att det vore bra att Sverige deltog i ett fördjupat EU-samarbete i för-

svarsfrågor. 14 % anser att den militära situationen i Sverige närhet kommer att vara mer hotfull inom en tio års period. Nästan två tredjedelar av allmänheten tror att Sverige kan räkna med militär hjälp från andra länder om vi angrips militärt.

Försvar och försvarsvilja

Försvarsviljan bland allmänheten är fortsatt hög. 76 % av de tillfrågade anser att vi skall göra väpnat motstånd om vi angrips även om utgången ter sig oviss. Siffran är i stort sett lika hög som tidigare år. Två tredjedelar av allmänheten anser att Sverige skall hålla sig med ett militärt försvar, och lägger vi till dem som är lite tveksamma (Sverige skall nog ha ett militärt försvar)

kommer vi upp i nio av tio svenskar. Två tredjedelar tycker att Sverige kan medverka i ett gemensamt försvar inom EU, medan en fjärdedel anser att Sverige bör söka fullt medlemskap i NATO. Andelen som anser att Sverige bör ha ett försvar bestående av yrkesmilitär är enligt årets undersökning 40 %, medan 50 % vill ha ett pliktförsvar. Enligt ett aktuellt förslag skall myndigheter kunna ta hjälp av militären, men inte på så sätt att militärer riskerar att behöva ta till våld. En stor del av allmänheten kan dock tänka sig att sträcka sig längre. Två tredjedelar av de tillfrågade anser att man bör låta militären hjälpa polisen att söka efter brottslingar. En lika hög andel anser att militären kan få hjälpa polisen att hålla ordning på gator och torg.

SUMMARY OPINION 2001

Opinion 2001 – New Threats and Risks. The view of the public of Sweden on society, security policy and defence is the 52d regular study by the National Board of Psychological Defence (SPF) on the public views on these matters. The first study were conducted in 1952. All studies have been made with representative samples of the adult population of Sweden; the first study was directed towards 1099 Swedes while the recent study concerned 770 Swedes aged 18–74 years. The interviews by telephone were conducted by Statistics Sweden.

The interviews took place in September 2001, before 11th of September as well as after. Thus the data gives opportunities for analysing the effect of the terror attack on US on Swedish public opinion.

The opinions of the Swedish public have changed in three ways after the 11th of September. First the share of people stating that the political situation in the world are worrying them have increased. Second also the proportion of Swedes worrying for terrorism as a threat against Sweden have increased. Third the share of Swedes seeing a large scale war in the future in Europe have also increased.

All other opinions, that SPF have measured, are roughly at the same level before and after the 11th of September. This

means for instance that the proportion of Swedes (one fourth) supporting a NATO-membership is unchanged.

During the summer of 2001 Sweden was hosting an EU-summit in Göteborg. Demonstrations against EU-policy and so forth degenerated. Clashes with police and protesters involved masked demonstrators throwing paving-stones, and policemen firing arms. According to SPF's study these actions have not lead to any significant trails in public opinion. Only 13% of the Swedish public reports that their view on the democratic system have been impaired as a consequence of the Göteborg-events. Most Swedes states that the police handled the situation well and that most demonstrators did likewise.

The willingness to defend the country is still high in Sweden. About 3 out of 4 Swedes say we should defend our country with arms if attacked even if the outcome seems unclear. This and other opinions on security policy is roughly unchanged since previous years.

The reader who is interested in the more specific results is recommended appendix 2 of this publication and SPF's website www.psyndef.se where more specific results are provided.

BILAGA I

UPPLÄGGNING OCH GENOMFÖRANDE

Urval – fältarbete

Populationen utgörs av personer bosatta i Sverige i åldern 18 till 74 år. Dessa summerar sig till 6 138 632 personer. Ur denna population har ett representativt sannolikhetsurval dragits ur SCBs register över totalbefolkningen (RTB) om totalt 1 200 personer; nettourvalet uppgår p.g.a. över täckning till 1 194 personer. Urvalet utgörs av personer boende i Sverige. Totalt kunde 770 intervjuer genomföras.

Svarsprocenten uppgår till 64 %; bortfallet i undersökningen är således tämligen stort, 36 %. Bortfallet fördelar sig på följande anledningar: sjuk etc (2 %), ej anträffbar över telefon (7 %), hemligt nummer, telefon saknas (3 %), tillfälligt bortrest (6 %), vägran (18 %).

Överlag noteras i intervjuerna ett stort intresse och engagemang från de svarandes sida. Här kan refereras till 1997-års

studie där en fråga gällde i vilken utsträckning ämnesområdet - säkerhetspolitik och försvar - upplevdes som viktigt eller som mindre viktigt att fråga den svenska allmänheten om. "Mycket" eller "ganska viktigt" svarade vid det tillfället 86 % medan 10 % angav "mindre viktigt" (*Opinion 97*).

Bakgrundsvariabler

De intervjuade har indelats i befolkningsgrupper. Använda bakgrundsvariabler avser den intervjuade personligen och inte t.ex. hushållet. Vilka variabler som använts, hur de intervjuade indelats samt antal intervjuade i respektive kategori framgår nedan. Beträktaren måste observera att antalet tillfrågade är litet i vissa kategorier varför siffrorna för dessa måste tolkas med varsamhet.

variabel	kategori	antal intervjuer	
		n	%
kön	man	415	54
	kvinnor	355	46
ålder	18-24	94	12
	25-29	82	11
	30-39	157	20
	40-49	142	19
	50-64	209	27
	65-70	50	6
	71-74	36	5
utbildning	antal år		
	låg (1-9 år, folk-, grundskola motsv)	173	22
	medel (10-12 år, gymnasium motsv)	265	35
	hög (13 år eller mer, högskola, universitet motsv)	332	43
bostadsort	storstad (Sthlm, Gbg, Malmö)	226	30
	större orter 81 000-200 000 inv	130	17
	övriga stora orter 21 000-80 000 inv	140	19
	mindre orter/landsbygd <21 000 inv	258	34

forts. sid. 16

variabel	kategori	antal intervjuer	
		n	%
<i>Forts. från sid 15</i>			
tidigare civilområden	syd	316	41
	mitt	364	47
	nord	90	12
härkomst	född i Sverige	686	89
	ej född i Sverige	84	11
medborgarskap	svensk medborgare	743	96
	ej svensk medborgare	26	4
föräldrar födda utomlands	nej ingen	614	80
	ja någon	41	5
	ja bägge	115	15
partisympati	centern	31	2
	folkpartiet liberalerna	42	5
	kristdemokraterna	42	6
	miljöpartiet de gröna	17	3
	moderata samlingspartiet	131	16
	socialdemokratiska arbetarpartiet	261	24
	vänsterpartiet	64	10
	opolitisk	36	8
	"vet inte"/"ej svar"	120	17
Totalt antal intervjuer		770	100

Statistisk osäkerhet

I tabellerna nedan anges osäkerhetsmarginaler i årets studie vid urval av olika storlek. Det sanna värdet, dvs andelen i den population från vilket urvalet är draget och till vilken resultaten skall hänskjutas, ligger med 95% sannolikhet inom intervallet i stickprovsundersökningen erhållet procenttal plus/minus den procentenhet som anges. Osäkerhetstalen är beräknade med hänsyn tagen till att estimationen gjorts med efterstratifiering.

Jämförs resultat som erhålls i höstens opinionsundersökning med tidigare års mätningar som omfattat omkring ett tusen

intervjuer bör procentenhetsskillnader uppgå till minst 4 vid procenttal omkring 20 och 80 samt till minst 6 om procenttal nära 50 jämförs för att skillnaden skall ligga utanför felmarginalen, dvs bedömas som signifikant och inte orsakad av slumpen.

Om höstens resultat jämförs med resultat erhållna i undersökningar som omfattat cirka 500 intervjuer, bör skillnaden mellan jämförda procenttal vara minst 5 vid jämförelser mellan procenttal kring 20 och 80 och minst 7 om procenttal runt 50 jämförs för att skillnaden inte skall ses som slumpmässig.

procenttal	observerat antal intervjuer omkring...	
	425	850
nära 10 och 90	3	2
nära 20 och 80	4	3
nära 30 och 70	4	3
nära 40 och 60	5	3
omkring 50	5	3

I alla stickprovsundersökningar finns en statistisk osäkerhet som beror på urvalsförfarandet (allt annat konstant). Nedan anges hur stor en observerad andelsskillnad mellan två jämförda grupper minst bör vara för

att man med 95-procentig säkerhet skall betrakta skillnaden som verklig, statistiskt säkerställd eller signifikant och inte som slumpmässig.

antal personer i jämförda grupper grupp 1	grupp 2	osäkerhetsmarginaler när två procenttal ligger omkring...		
		20	50	80
250	250	7	9	7
500	500	6	7	6
150	350	8	10	8
300	700	6	8	6
50	50	16	20	16
50	100	14	17	14

BILAGA 2

TABELLER

Bilagan är upplagd på följande sätt: Först följer det frågeformulär som användes vid intervjuerna. Vid respektive svar redovisas hur många av de intervjuade som angav respektive alternativ. Vid omfattande frågesviter anges istället medeltalet för respektive påstående/fråga. Därefter föl-

jer ett antal tabeller som mer i detalj, i olika grupper t.ex. män och kvinnor, anger svaren på de frågor som behandlats mer utförligt i rapporten. För den som önskar motsvarande detaljerade uppgifter för fler av frågorna i undersökningen hänvisas till SPFs hemsida www.psyodef.se.

Först några frågor som har att göra med Din uppfattning om dagens och framtidens Sverige

**1. Anser Du att Sverige för Dig är ett bra eller ett dåligt land att leva i?
Tycker Du, på det hela taget, att det är ...**

1	... mycket bra	445
2	... ganska bra	314
3	... ganska dåligt	7
4	... mycket dåligt	2
5	saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	2

2. Om Du tänker Dig Sverige om tio år, tror Du det blir bättre eller sämre att leva i det här landet? Tror Du det blir ...

1	... mycket bättre	15
2	... något bättre	145
3	... ungefär som idag	307
4	... något sämre	240
5	... mycket sämre	42
6	saknar uppfattning - kan inte besvara frågan	21

3. Om Du tänker på Sverige de närmaste 10 åren, hur oroande anser du då att följande saker är?

1	... mycket oroande	
2	... ganska oroande	
3	... varken oroande eller inte oroande	
4	... inte särskilt oroande	
5	... inte alls oroande	
6	saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	

	<i>medeltal</i>
a) klimatförändringar, som t.ex. leder till översvämningar	2,8
b) brottslighet	1,8
c) terrorism	2,5
d) teknisk sårbarhet, t.ex. dåliga elledningar	2,9
e) ekonomiska påtryckningar i politiskt syfte	2,9
f) radioaktivt nedfall	3,0
g) storskaliga smittor, t.ex. galna-ko-sjukan	2,9
h) att samhället består av olika etniska grupper	3,2
i) militanta veganer	3,4
j) motorcykelgäng	3,3
k) nynazister	2,2
l) vänsterextremister	2,9
m) polisens agerande vid t.ex. demonstrationer	3,8
n) Attac-rörelsen	3,4
o) trafikolyckor	3,1
p) datahackers	2,8

Och nu några frågor kring olika internationella förhållanden

4. I vilken utsträckning känner Du oro för den nuvarande politiska situationen i världen? Är Din oro ...

1 ... mycket stor	126
2 ... ganska stor	302
3 ... ganska liten	258
4 ... mycket liten	47
5 ... ingen alls	24
6 saknar uppfattning - kan inte besvara frågan	13

5. Hur stora tror Du riskerna är för att det som händer i världen idag kan leda till ett krig i stora delar av Europa? Är riskerna ...

1 ... mycket stora	64
2 ... ganska stora	210
3 ... ganska små	356
4 ... mycket små	106
5 ... inga alls	26
6 saknar uppfattning - kan inte besvara frågan	8

6. Om Du tänker tio år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i Sveriges närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär som den ser ut idag?

1 mer hotfull	104
2 mindre hotfull	77
3 ungefär som den ser ut idag	573
4 saknar uppfattning - kan inte besvara frågan	16

7. Tror Du att Sverige, om landet angrips av en främmande makt, kan räkna med en snabb och betydande militär hjälp från andra länder?

1	ja helt säkert	201
2	ja det kan vi nog	267
3	kanske - kanske inte	134
4	nej knappast, tveksamt	115
5	nej absolut inte	30
6	saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	23

Och så frågor som gäller Din inställning i olika aspekter på svensk säkerhetspolitik

8. Anser Du att Sverige bör ha eller inte bör ha ett militärt försvar?

1	Vi bör <i>absolut</i> ha ett militärt försvar	505
2	Vi bör <i>nog</i> ha ett militärt försvar	185
3	Det är tveksamt om vi behöver ha ett militärt försvar	47
4	Vi bör absolut inte ha ett militärt försvar (kan "skrotas")	23
5	Saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	10

9. Sveriges totalförsvar, d.v.s. det militära och det civila försvaret, har ett antal huvuduppgifter. Vi vill att du på en skala från 1 till 5, där 1 betyder inte alls viktigt och 5 mycket viktigt, anger hur viktigt du själv tycker att det är att försvaret får resurser för olika uppgifter under den närmaste tio-årsperioden. Vi börjar med det militära försvaret.

Hur viktigt tycker du själv att det är att det militära försvaret får resurser för att kunna...

	medeltal
1 ... möta ett väpnat angrepp på vårt land (<i>krig råder</i>)	3,9
2 ... freda våra gränser mot illegala intrång (t ex ubåtskränkningar, smuggling, överflygning; <i>fred råder</i>)	4,0
3 ... delta i <i>internationella</i> fredsfrämjande militära och humanitära insatser	4,0
4 ... stödja det <i>civila</i> samhällets förmåga att klara av svåra påfrestningar i fred	4,2

Inte alls viktig 1 2 3 4 5 Mycket viktig
6 Vet inte/saknar uppfattning

Och vi övergår nu till det *civila* försvaret.

Hur viktigt tycker du *själv* att det är att det *civila* försvaret får resurser för att kunna...

	<i>medeltal</i>
1 ... i händelse av väpnat angrepp mot vårt land (<i>krig råder</i>) och i krig i vår omvärld <i>skydda</i> civilbefolkningen och <i>trygga</i> den livsnödvändiga försörjningen (t.ex. mat, vatten, el och värme)	4,6
2 ... i händelse av väpnat angrepp mot vårt land (<i>krig råder</i>) och i krig i vår omvärld <i>stödja</i> det militära försvaret	4,1
3 ... i fred verka för att <i>stärka</i> samhällets förmåga att förebygga och hantera allvarliga samhällsstörningar, större olyckor, katastrofer (d.v.s. att samhället trots störningen fungerar så normalt som möjligt)	4,4
4 ... bidra till fred och säkerhet i vår <i>omvärld</i> (internationella insatser)	3,8

Inte alls viktig 1 2 3 4 5 *Mycket viktig*
 6 *Vet inte/saknar uppfattning*

10. Är Du för eller emot att Sverige ingår i ett gemensamt militärt försvar inom EU?

1 är för	420
2 är emot (<i>inkl. uttryck för att Sverige skall/bör lämna EU</i>)	236
3 saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	114

11. Förenta Nationerna, FN, har länge försökt att säkra freden i världen genom att till olika oroshärdar sända militär personal som dock *inte själva* deltar i pågående krigshandlingar. Men på senare år har FN också tillgripit *direkta krigshandlingar* för att återställa fred och säkerhet, t.ex. i Gulfkriget, i Somalia och Bosnien. Tycker Du att det är rätt eller fel att FN ingriper med *militärt våld* i denna typ av stridigheter?

1 rätt/riktigt	514
2 fel/felaktigt	173
3 saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	83

12. Sverige har på begäran av Förenta Nationerna sändt militära förband utomlands (t.ex. till Bosnien) som där ställts under FN:s ledning. Risk finns för att svenskarna kan *dras in i direkta stridshandlingar*. Tycker Du att det är ett riktigt eller ett felaktigt beslut av Sverige att skicka soldater under *sådana* förhållanden?

1 rätt/riktigt	528
2 fel/felaktigt	190
3 saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	52

13. Försvarsalliansen NATO förbereder anslutning av nya europeiska medlemmar. Om Du fick bestämma – tycker Du att Sverige skall söka fullt medlemskap i NATO eller skall vi hålla fast vid alliansfriheten?

1	söka fullt medlemskap	201
2	hålla fast vid alliansfriheten	481
3	saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	88

Och nu några frågor som har att göra med Din inställning till försvar och försvaret

14. Antag att Sverige anfalls. Anser Du då att vi bör göra väpnat motstånd även om utgången för oss ter sig oviss? (spontant)

1	ja	459
2	ja kanske	126
3	nej knappast, tveksamt, nog inte	→ till fråga 15 70
4	nej	→ till fråga 15 62
5	saknar uppfattning	53
	– kan inte besvara frågan	→ till fråga 16

15. Vad är det som Du tycker är viktigast att försvara? (spontant – endast ett svar)

1	territoriet, gränserna ("ytan")	60
2	samhälls-, styrelseskicket ("demokratin")	67
3	oberoendet, friheten, självbestämmandet ("suveräniteten")	96
4	(civil-)befolkningen ("folket")	144
5	hembygden	2
6	familjen	22
7	kommande generationer, bevara det vi byggt upp ("framtiden")	4
8	kulturen, livsstilen, traditionerna (det "svenska")	4
9	miljökänsliga anläggningar/det "sårbara" i samhället (t ex vattendammar, kärnkraftverk, kemikalieförråd, kemisk industri/kemiska fabriker)	19
10	landet som helhet (infrastrukturen, hamnar, industrier, anläggningar, flygfält, broar, järnvägar)	128
11	annat nämligen:	15
12	kan inte motivera uppfattningen	21
	saknar uppfattning - kan inte besvara frågan	3

16. Vilken är den främsta orsaken till att Du anser att vi inte bör göra väpnat motstånd om vi skulle bli anfallna? (spontan – endast ett svar)

Vilken är den främsta orsaken till Din tveksamhet till att vi gör väpnat motstånd om vi skulle bli anfallna? (spontan – endast ett svar)

1	vi är chanslösa, klarar oss inte själva, övermäktigt (<i>allmänt</i>)	41
2	allt för stora individ-/ samhällsförluster (" <i>ödeläggelse</i> ")	21
3	angriparen sätter då in värre vapen, än större förluster/ förödelse (" <i>eskalering</i> ")	8
4	vi har för knappa militära resurser, för liten styrka, för svaga	18
5	vi har bristande, för dålig, omodern krigsmateriel	0
6	vi har för dåligt övade/ utbildade soldater	2
7	föredrar andra <i>medel</i> än militära (politiska, förhandlingar)	13
8	föredrar andra <i>former</i> av motstånd än väpnat	7
9	är <i>principiell</i> motståndare till fysiskt våld, pacifist	8
10	annan nämligen:	6
11	kan inte motivera uppfattningen	8
	saknar uppfattning - kan inte besvara frågan	0

17. Sveriges totalförsvaret består förutom av det militära försvaret också av civila försvarsresurser.

Om Du först tänker på det militära försvaret – Anser Du att statsutgifterna för det militära försvaret bör ökas, bibehållas oförändrade eller minskas? Bör de ...

1	... ökas	263
2	... bibehållas oförändrade	386
3	... minskas	77
4	saknar uppfattning – kan inte besvara frågan	44

18. Om Du sedan tänker på de civila delarna av totalförsvaret (t.ex. energiförsörjning, livsmedel, skyddsrum, andningskydd, larmsignaler) – Anser Du att statsutgifterna för de civila delarna av totalförsvaret bör ökas, bibehållas oförändrade eller minskas? Bör de...

1	... ökas	314
2	... bibehållas oförändrade	368
3	... minskas	15
4	saknar uppfattning - kan inte besvara frågan	73

19. Om Du fick bestämma – vilken typ av militärt försvar skulle Du föredra att vi har i Sverige? Ett yrkesförsvaret med enbart anställda eller ett försvar som bygger på plikt?

1	yrkesförsvaret	311
2	pliktförsvaret	388
3	vet inte – saknar uppfattning	71

20. Allmänt sett – vilka kunskaper tycker du att du har om det svenska totalförsvaret, d.v.s. om vårt militär och civila försvar?

1 mycket goda	27
2 ganska goda	322
3 ganska dåliga	325
4 mycket dåliga	64
5 inga alls	25
saknar uppfattning – kan ej svara	7

21. Tidigare i år höll EU toppmöte i Göteborg. I samband med detta möte förekom en del oroligheter. Nedan följer ett antal påståenden om dessa händelser. I vilken grad instämmer du i följande påståenden? Instämmer du helt, ganska mycket, delvis eller inte alls?

1) instämmer helt	
2) instämmer ganska mycket	
3) instämmer delvis	
4) instämmer inte alls	
5) saknar uppfattning/vet ej	
	<i>medeltal</i>
a) polisen hanterade oroligheterna på ett kompetent och professionellt sätt	2,4
b) de flesta av demonstranterna skötte sig, bara ett fåtal medförde problem	2,2
c) EU borde betala kostnaderna för skadegörelsen	2,1
d) maskering vid politiska demonstrationer borde förbjudas	1,3
e) framtida toppmöten borde hållas på andra ställen än i stora städer	2,3
f) min tilltro till det demokratiska systemet har minskat efter mötet i Göteborg	3,6

22. Jag skall nu läsa upp ett antal påståenden om vad det svenska militära försvaret skulle kunna användas till för att stödja det civila samhället i fredstid. Anser du att det är ett bra eller dåligt förslag att de...

1 mycket bra	
2 ganska bra	
3 varken bra eller dåligt	
4 ganska dåligt	
5 mycket dåligt	
	<i>medeltal</i>
a) hjälper polisen att söka efter brottslingar	2,4
b) hjälper polisen att hålla ordning på gator och torg vid t.ex. demonstrationer	2,3
c) hjälper till vid civil krishantering vid t.ex. översvämningar i Sverige	1,1
d) hjälper till vid civil krishantering vid t.ex. översvämningar i andra länder	1,9

Och så allra sist två frågor som inte direkt har att göra med försvaret men som ändå är viktiga för vår säkerhetspolitik och framtid i stort

23. I Sverige diskuteras för närvarande om vi skall gå med i den europeiska valutaunionen, EMU, eller inte.

Vad anser Du? Skall Sverige gå med – eller skall vi inte gå med?

1	skall gå med	322
2	skall inte gå med	277
3	osäker, svårt ta ställning	135
4	saknar uppfattning, vet inte	36

24. Det mesta tyder på att det blir en folkomröstning i EMU-frågan – hur tror Du att utfallet blir i denna? Tror Du att majoriteten röstar för ett svenskt EMU-inträde eller tror Du att majoriteten röstar emot?

1	majoriteten för ett inträde	326
2	majoriteten emot ett inträde	318
3	ungefär lika många för som emot	67
4	saknar uppfattning, vet inte	59

Tack för din medverkan

Tabell 1. Oro för sexton saker i Sverige de närmaste tio åren. Medeltal.

hot	kön		utbildning			ålder							11 september		
	man	kvinnor	låg	medel	hög	18-24	25-29	30-39	40-49	50-64	65-70	71-84	före	efter	samtliga
klimatförändringar	3,0	2,6	2,6	2,8	2,9	2,8	2,8	2,7	2,8	2,8	2,7	2,6	2,8	2,7	2,8
brottslighet	2,0	1,7	1,5	1,8	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	1,7	1,5	1,3	1,7	1,9	1,8
terrorism	2,7	2,2	2,0	2,5	2,8	3,1	2,8	2,9	2,5	2,1	1,9	1,6	2,7	2,3	2,5
teknisk sårbarhet	3,0	2,9	2,8	3,0	2,9	3,5	3,4	3,1	2,7	2,7	2,7	2,5	2,9	3,0	2,9
ekonomiska påtryckningar	3,0	2,8	2,8	2,9	3,0	2,8	3,0	3,0	2,8	2,9	3,0	2,6	2,9	2,9	2,9
radioaktivt nedfall	3,2	2,8	2,7	3,0	3,1	3,3	3,2	3,1	2,9	2,9	2,8	2,6	3,0	3,0	3,0
storskaliga smittor	3,0	2,7	2,7	2,9	2,9	2,8	2,8	2,9	2,9	2,9	3,0	2,6	2,9	2,9	2,9
olika etniska grupper	3,2	3,2	2,7	3,1	3,6	3,7	3,2	3,5	3,1	3,0	2,7	2,8	3,2	3,2	3,2
militanta veganer	3,5	3,3	2,8	3,4	3,8	4,0	3,7	3,8	3,4	3,2	2,6	2,3	3,3	3,5	3,4
motorcykelgäng	3,4	3,2	2,8	3,6	3,4	3,8	3,7	3,5	3,3	3,1	2,5	2,8	3,2	3,4	3,3
nynazister	2,5	1,9	1,9	2,3	2,3	2,4	2,3	2,3	2,4	2,1	1,8	1,5	2,2	2,2	2,2
vänsterextremister	3,1	2,8	2,7	2,9	3,1	3,1	3,0	3,0	3,2	2,9	2,3	2,0	3,0	2,9	2,9
polisens agerande	3,9	3,7	3,9	3,7	3,9	3,5	3,9	3,8	3,7	3,8	4,3	3,8	3,8	3,8	3,8
attacrörelsen	3,6	3,2	3,0	3,3	3,7	3,6	3,5	3,5	3,4	3,3	3,2	2,8	3,4	3,4	3,4
trafikolyckor	3,3	2,8	2,7	3,1	3,2	3,0	3,2	3,3	3,2	2,9	2,5	2,7	3,0	3,1	3,1
datahackers	2,8	2,7	2,3	2,7	3,0	3,1	3,2	2,9	2,8	2,5	2,5	2,2	2,8	2,8	2,8

Frågeformulering och svarsalternativ framgår av fråga 3 i frågeformuläret.

Tabell 2. Bedömning av sex påståenden om oroligheterna i samband med EU-toppmötet i Göteborg. Medeltal.

påstående	kön		utbildning			ålder							11 september		
	man	kvinnor	låg	medel	hög	18-24	25-29	30-39	40-49	50-64	65-70	71-84	före	efter	samtliga
polisen hanterade ...	2,3	2,4	2,1	2,4	2,4	2,6	2,2	2,3	2,6	2,2	1,9	2,1	2,2	2,4	2,4
demonstranterna ...	2,1	2,2	2,1	2,3	2,1	2,5	2,4	2,1	2,1	2,0	2,1	2,0	2,2	2,2	2,2
EU borde ...	2,2	2,0	1,6	2,1	2,4	2,6	2,3	2,1	2,1	2,1	1,8	1,7	2,1	2,2	2,1
maskering ...	1,3	1,3	1,2	1,3	1,4	1,6	1,5	1,3	1,4	1,2	1,0	1,2	1,3	1,4	1,3
framtida toppmöten ...	2,4	2,2	1,7	2,2	2,6	2,8	2,6	2,6	2,3	2,0	1,4	1,8	2,2	2,3	2,3
min tilltro ...	3,6	3,3	3,2	3,5	3,5	3,5	3,5	3,7	3,5	3,4	3,2	3,4	3,4	3,5	3,5

Frågeformulering och svarsalternativ framgår av fråga 21 i frågeformuläret.

Tabell 3. Oro för den politiska situationen i världen.

Fråga: I vilken utsträckning känner Du oro för den nuvarande politiska situationen i världen? Är Din oro...

År 2000	mycket stor	ganska stor	ganska liten	mycket liten	ingen alls	vet inte
Samtliga	16	39	34	6	3	2
KÖN						
män	11	35	41	8	3	2
kvinnor	23	44	24	4	3	2
ÅLDER						
18-24	16	31	40	4	4	4
25-29	13	46	27	6	6	1
30-39	16	32	42	4	4	1
40-49	20	43	28	6	2	1
50-64	15	41	32	8	2	2
65-70	12	42	32	8	2	4
71-74	25	44	22	8	0	0
UTBILDNING						
låg	18	35	31	10	4	3
medel	14	43	32	5	4	2
hög	18	39	36	5	2	1
DATUM						
före 11 sep	6	35	41	11	4	2
efter 11 sep	23	42	28	3	2	1

Horisontell procent.

Tabell 4. Oro för den politiska situationen i världen åren 1980-2000.

År	mycket stor	ganska stor	ganska liten	mycket liten	ingen alls	vet inte
1980	16	52	23	7	-	3
1981	23	56	18	2	-	1
1982	27	51	19	2	-	1
1983	19	51	22	5	-	2
1984	15	50	27	5	-	3
1985	20	50	20	5	-	4
1986	21	48	20	4	6	2
1987	6	33	41	10	6	4
1988	5	29	43	9	9	4
1989	7	35	37	8	11	1
1990	11	51	25	6	5	3
1991	7	36	38	9	9	1
1992	13	47	27	7	5	0
1993	11	42	31	9	7	0
1994	5	39	43	7	5	1
1995	8	45	35	6	4	2
1996	6	38	44	7	5	1
1997	5	29	44	11	8	2
1998	7	43	36	7	4	2
1999	9	37	35	9	7	3
2000	4	33	38	14	10	3
2001	16	39	33	6	3	2

Horisontell procent.

Tabell 5. Upplevd risk för storkrig i Europa.

Fråga: Hur stora tror Du riskerna är för att det som händer i världen idag kan leda till ett krig i stora delar av Europa?

År 2000	mycket stor	ganska stor	ganska små	mycket små	inga alls	vet inte
Samtliga	8	27	46	14	3	1
KÖN						
män	5	17	51	21	6	1
kvinnor	13	39	41	5	1	2
ÅLDER						
18-24	7	36	40	11	4	1
25-29	16	27	44	12	1	0
30-39	9	15	52	20	3	1
40-49	7	30	49	10	4	0
50-64	7	28	44	16	3	1
65-70	2	30	50	8	4	6
71-74	11	42	36	8	3	0
UTBILDNING						
låg	12	27	44	11	4	2
medel	9	32	43	12	3	1
hög	6	24	50	16	4	0
DATUM						
före 11 sep	5	24	50	17	2	2
efter 11 sep	11	30	44	12	4	0

Horisontell procent.

År	mycket stor	ganska stor	ganska små	mycket små	inga alls	vet inte
1999	10	30	45	12	2	1
1998	10	30	45	12	2	1
1997	10	30	45	12	2	1
1996	10	30	45	12	2	1
1995	10	30	45	12	2	1
1994	10	30	45	12	2	1
1993	10	30	45	12	2	1
1992	10	30	45	12	2	1
1991	10	30	45	12	2	1
1990	10	30	45	12	2	1
1989	10	30	45	12	2	1
1988	10	30	45	12	2	1
1987	10	30	45	12	2	1
1986	10	30	45	12	2	1
1985	10	30	45	12	2	1
1984	10	30	45	12	2	1
1983	10	30	45	12	2	1
1982	10	30	45	12	2	1
1981	10	30	45	12	2	1
1980	10	30	45	12	2	1
1979	10	30	45	12	2	1
1978	10	30	45	12	2	1
1977	10	30	45	12	2	1
1976	10	30	45	12	2	1
1975	10	30	45	12	2	1
1974	10	30	45	12	2	1
1973	10	30	45	12	2	1
1972	10	30	45	12	2	1
1971	10	30	45	12	2	1
1970	10	30	45	12	2	1
1969	10	30	45	12	2	1
1968	10	30	45	12	2	1
1967	10	30	45	12	2	1
1966	10	30	45	12	2	1
1965	10	30	45	12	2	1
1964	10	30	45	12	2	1
1963	10	30	45	12	2	1
1962	10	30	45	12	2	1
1961	10	30	45	12	2	1
1960	10	30	45	12	2	1
1959	10	30	45	12	2	1
1958	10	30	45	12	2	1
1957	10	30	45	12	2	1
1956	10	30	45	12	2	1
1955	10	30	45	12	2	1
1954	10	30	45	12	2	1
1953	10	30	45	12	2	1
1952	10	30	45	12	2	1
1951	10	30	45	12	2	1
1950	10	30	45	12	2	1
1949	10	30	45	12	2	1
1948	10	30	45	12	2	1
1947	10	30	45	12	2	1
1946	10	30	45	12	2	1
1945	10	30	45	12	2	1
1944	10	30	45	12	2	1
1943	10	30	45	12	2	1
1942	10	30	45	12	2	1
1941	10	30	45	12	2	1
1940	10	30	45	12	2	1
1939	10	30	45	12	2	1
1938	10	30	45	12	2	1
1937	10	30	45	12	2	1
1936	10	30	45	12	2	1
1935	10	30	45	12	2	1
1934	10	30	45	12	2	1
1933	10	30	45	12	2	1
1932	10	30	45	12	2	1
1931	10	30	45	12	2	1
1930	10	30	45	12	2	1
1929	10	30	45	12	2	1
1928	10	30	45	12	2	1
1927	10	30	45	12	2	1
1926	10	30	45	12	2	1
1925	10	30	45	12	2	1
1924	10	30	45	12	2	1
1923	10	30	45	12	2	1
1922	10	30	45	12	2	1
1921	10	30	45	12	2	1
1920	10	30	45	12	2	1
1919	10	30	45	12	2	1
1918	10	30	45	12	2	1
1917	10	30	45	12	2	1
1916	10	30	45	12	2	1
1915	10	30	45	12	2	1
1914	10	30	45	12	2	1
1913	10	30	45	12	2	1
1912	10	30	45	12	2	1
1911	10	30	45	12	2	1
1910	10	30	45	12	2	1
1909	10	30	45	12	2	1
1908	10	30	45	12	2	1
1907	10	30	45	12	2	1
1906	10	30	45	12	2	1
1905	10	30	45	12	2	1
1904	10	30	45	12	2	1
1903	10	30	45	12	2	1
1902	10	30	45	12	2	1
1901	10	30	45	12	2	1
1900	10	30	45	12	2	1

Horisontell procent.

Tabell 6. Upplevd risk för ett storkrig i Europa åren 1980-1985, 1987-1995 och 1997-1999.

Fråga: Hur stora tror Du riskerna är för att oroligheterna i världen idag skall vidgats till en storkonflikt i vilken Europa dras in? (1965-1985, 1991 jan)

Hur stora tror Du riskerna är för att oroligheterna i världen idag, inom en tiolårsperiod, skall vidgats till en militär konflikt i vilken stora delar av Europa dras in? (1987-1990)

Hur stora tror Du riskerna är för att det som händer i världen idag skall leda till ett storkrig i Europa? (1991)

Hur stora tror Du riskerna är för att det som händer i världen idag skall leda till ett krig i stora delar av Europa? (1992-1994)

Hur stora tror Du riskerna är för att det som händer i världen idag kan leda till ett krig i stora delar av Europa? (1995, 1997-2001)

År	mycket stora	ganska stora	ganska små	mycket små	inga alls	vet inte	vägt antal intervjuer
1980	16	52	23	7	-	3	
1980	11	43	36	6	-	5	
1981	14	54	26	3	-	3	
1982	14	51	29	3	-	3	
1983	11	49	33	5	-	3	
1984	10	41	39	5	-	5	
1985	7	32	43	9	-	9	
1987	3	27	42	17	5	7	
1988	2	19	49	18	7	6	
1989	3	19	45	22	6	5	
1990	7	28	39	17	4	5	
1991 jan	9	33	40	14	4	1	1011
1991	2	14	48	27	6	3	
1992	3	23	46	23	6	0	
1993	4	25	45	21	6	1	
1994	2	21	57	15	2	2	
1995	5	34	47	10	2	2	
1997	2	20	47	22	5	3	
1998	4	28	47	16	2	3	
1999	5	28	46	16	3	3	
2000	3	20	49	20	5	3	
2001	8	27	46	14	3	1	

Horisontell procent.

Tabell 7. Uppfattning om den framtida militära situationen i Sveriges närhet åren 1986 och 1989-1996 och 1997-2001.

- Fråga: Om Du tänker på Sverige en tio-femton år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär lika hotfull jämfört med idag? (1986, 1989-1990)
- Om du tänker på Sverige några år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär lika hotfull jämfört med idag? (1991, 1992 feb, maj)
- Om Du tänker på Sverige några år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär densamma som idag? (1992 sept-1995)
- Om Du tänker på Sverige tio år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär densamma som idag? (1997)
- Om Du tänker tio år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär densamma som idag? (1998)
- Om Du tänker tio år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär som den ser ut idag? (1999–2001)

År	mer hotfull	mindre hotfull	ungefär lika hotfull/ densamma som den ser ut idag	vet inte inte	vägt antal intervjuer
1986	28	7	56	9	
1989	14	13	66	7	
1990	10	21	62	7	
1991	10	27	57	5	
1992 feb	13	32	53	3	527
1992 maj	26	22	59	3	1012
1992 sept	14	14	71	0	
1993	17	13	69	1	
1994	13	11	73	3	
1995	21	8	67	4	
1997	11	15	68	5	
1998	14	13	65	7	
1999	18	12	67	3	
2000	16	16	64	4	
2001	14	10	74	2	

Horisontell procent.

Tabell 8. Uppfattning om den framtida militära situationen i Sveriges närhet.

Fråga: Om du tänker tio år framåt i tiden – tror Du att den militära situationen i vår närhet kommer att vara mer hotfull för oss, mindre hotfull eller ungefär som den ser ut idag?

År 2001	mer hotfull	mindre hotfull	ungefär som den ser ut idag	vet inte
Samtliga	14	10	74	2
KÖN				
män	10	14	75	1
kvinnor	18	6	73	3
ÅLDER				
18-24	11	10	79	1
25-29	13	2	83	1
30-39	12	9	75	4
40-49	14	10	75	1
50-64	14	12	71	3
65-70	12	12	76	0
71-74	25	17	58	0
UTBILDNING				
låg	14	8	76	2
medel	17	8	72	3
hög	10	13	75	1
DATUM				
före 11 sep	11	10	77	1
efter 11 sep	15	10	72	3

Horisontell procent.

Tabell 9 Andelen som tror att den militära situationen i Sveriges närhet kommer att bli mer hotfull framöver åren 1990-1995 och 1997-2001.

År	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Samtliga	10	10	14	17	13	21	11	14	18	16	14	14

Tabell 10. Medlemskap i NATO eller alliansfrihet?

Fråga: Försvarsalliansen NATO förbereder anslutning av nya europeiska medlemmar. Om Du fick bestämma – tycker Du att Sverige skall söka fullt medlemskap i NATO eller skall vi hålla fast vid alliansfriheten? (1997-2000)

År 2000	riktigt beslut	felaktigt beslut	vet inte
Samtliga 2001	26	62	11
Samtliga 2000	24	62	14
Samtliga 1999	23	65	11
Samtliga 1998	25	59	15
Samtliga 1997	24	60	15
KÖN			
män	33	40	7
kvinnor	18	66	16
ÅLDER			
18-24	21	64	15
25-29	27	63	10
30-39	22	68	10
40-49	25	64	11
50-64	30	60	10
65-70	28	56	16
71-74	33	50	17
UTBILDNING			
låg	24	63	13
medel	25	61	14
hög	28	63	9
DATUM			
före 11 sep	26	63	12
efter 11 sep	26	62	11

Horisontell procent.

SPFs SENASTE RAPPORTER

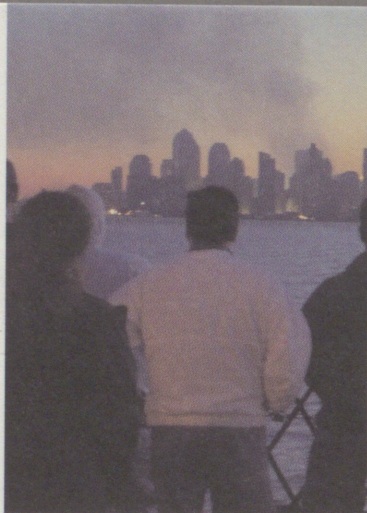
- 181 **Pettersson, Rune:** *Bildmanipulering*. Stockholm 2001.
- 180 **Pettersson, Rune:** *Trovärdiga bilder*. Stockholm 2001.
- 179 **Larsson, Larsåke & Nohrstedt, Stig Arne (Red.):** *Göteborgsbranden 1998. En studie om kommunikation, rykten och förtroende*. Stockholm 2000.
- 178 **Ghersetti, Marina & Hvitfelt, Håkan:** *Slutet på sagan: Prinsessan Dianas död i press, radio och tv*. Stockholm 2000.
- 177 **Leth, Göran & Thurén, Torsten:** *Källkritik för Internet*. Stockholm 2000.
- 176 **Nordström, Gert Z & Åstrand, Anders:** *Från löpsedel till webb: En studie av den iscensatta nyheten i papperstidningen*. Stockholm 1999.
- 175:1 **Sandberg, Helena & Thelander, Åsa:** *Miljöhot och medborgaroro: En rapport om Hallandsås hösten 1997*. Stockholm 1998.
- 175:2 **Arvidson, Peter:** *Åsjäveln biter tillbaka: Lokalbefolkningens upplevelse av händelserna vid tunnelbygget kring Hallandsåsen*. Stockholm 1998.
- 175:3 **Palm, Lars:** *Hallandsåstunneln som tvistefråga, kris och förtroendeproblem*. Stockholm 1998.
- 175:4 **Dahlgren, Peter, Carlsson, Gunilla & Uhlin, Lars:** *Mediernas bevakning av händelserna vid Hallandsåsen hösten 1997*. Stockholm 1998.

SPFs SENASTE MEDDELANDEN

- 159 **Palm, Lars & Nilsson, Anna:** *Föreställningen började innan publiken anlät: En analys av regeringens folkbildningsinsats om EMU.* Stockholm 2001.
- 158 **Norling, Anna:** *Olycksplats Borlänge bangård.* Stockholm 2001.
- 157 **Malešič, Marjan:** *Peace Support Operations, Mass Media, and the Public in Former Yugoslavia.* Stockholm 2000.
- 156 **Stütz, Göran:** *Opinion 2000. Den svenska allmänhetens syn på samhället, säkerhetspolitiken och försvaret.* Stockholm 2000.
- 155 **Åkerström, Marja:** *Sanning eller konsekvens? Argument och perspektiv i mediedebatten under 1998 och 1999 om den svenska underrättelse- och säkerhetstjänstens personalkontroller.* Stockholm 2000
- 154 **Nyhetsbilder etik påverkan:** *En antologi.* Stockholm 2000.
- 153 **Nydén, Michael:** *Myndigheter, Internet och integritet.* Stockholm 2000.

2PF 2 SENASTE MEDDELANDEN 4 PPS

- 139 Palm, Lars & Nilsson, Åke. 1997. *En bok om svensk språkbruk*. Stockholm: Carlsson. 200 s.
- 138 Palm, Lars & Nilsson, Åke. 1997. *En bok om svensk språkbruk*. Stockholm: Carlsson. 200 s.
- 137 Palm, Lars & Nilsson, Åke. 1997. *En bok om svensk språkbruk*. Stockholm: Carlsson. 200 s.
- 136 Palm, Lars & Nilsson, Åke. 1997. *En bok om svensk språkbruk*. Stockholm: Carlsson. 200 s.
- 135 Palm, Lars & Nilsson, Åke. 1997. *En bok om svensk språkbruk*. Stockholm: Carlsson. 200 s.
- 134 Palm, Lars & Nilsson, Åke. 1997. *En bok om svensk språkbruk*. Stockholm: Carlsson. 200 s.
- 133 Palm, Lars & Nilsson, Åke. 1997. *En bok om svensk språkbruk*. Stockholm: Carlsson. 200 s.

Opinion 2001

NYA HOT OCH RISKER

Den svenska allmänhetens syn på samhället, säkerhetspolitiken och försvaret

Svenskarnas åsikter om säkerhetspolitik har ändrats på tre sätt, enligt SPFs studie, sedan attackerna mot World Trade Centre 11 september 2001. För det första har andelen människor som bedömer den politiska situationen i världen som oroande ökat. För det andra har andelen som bedömer terrorismen som ett hot mot Sverige ökat. För det tredje ökar andelen människor som bedömer att stora delar av Europa kan dras in i ett krig i framtiden.

De oroligheter som förekom i samband med EUs toppmöte i Göteborg har inte satt lika tydliga spår i den svenska folkopinionen.

Viljan att försvara landet är fortsatt hög i Sverige. De säkerhetspolitiska opinionerna i övrigt är i stort sett oförändrade jämfört med tidigare års studier.

Martin Bennulf är fil dr och forskare vid Styrelsen för psykologiskt försvar.